

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

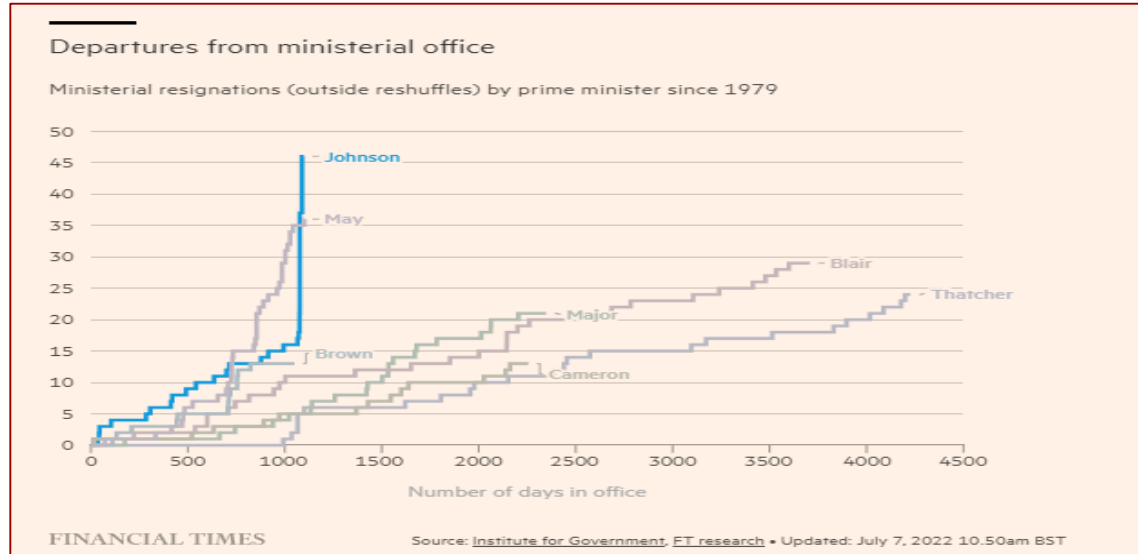
8 Temmuz / 2022

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Boris Johnson İstifa Etmek Zorunda Kaldı

- ❑ Bu hafta başında İngiltere’de iki önemli bakanın (Maliye Bakanı Rishi Sunak ve Sağlık Bakanı Sajid Javid) istifası ile başlayan ve ardından adeta bir domino etkisi ile 5 bakan ve 50'nin üzerindeki bakan yardımcısı ve hükümet görevlisinin istifasını beraberinde getiren hükümet krizi başbakan Johnson’ın da bir istifa mektubu yazması ile sonuçlandı.
- ❑ Boris Johnson, Parti yeni liderini seçene kadar görevinin başında kalacağını açıkladı.
- ❑ Böylece Johnson'ın yerine sonbahara kadar yeni bir liderin seçilmesi, ardından Johnson'ın başbakanlık koltuğunu yeni lidere devretmesi bekleniyor.
- ❑ FT'nin İngiliz hükümeti resmi verilerine göre güncellediği sonuçlara göre Johnson, 1979'dan beri görev alan tüm başbakanlar içerisinde, görevi süresince kendi atadıkları hariç en çok bakanlık görevlisinin istifa ettiği hükümet başkanı olma özelliğine sahip...

Boris Johnson İstifasının Perde Arkası

- ❑ Boris Johnson'ı istifa sürecine getiren bir değil birden çok neden söz konusu ancak bunlardan hangisinin en çok etkili olduğu konusuna gelindiğinde dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve jeopolitik koşulları da göz ardı edemeyiz.
- ❑ Hafta başındaki istifaları tetikleyen konu Başbakan Johnson'ın tacizle suçlanan parti yöneticisi Chris Pincher hakkında hata yaptığını kabul etmesi oldu.
- ❑ Muhafazakar Parti'nin Parlamento'daki Grup Yönetici yardımcısı Chris Pincher hakkında çıkan taciz iddiaları üzerine görevinden istifa etmişti.
- ❑ Başbakanlık Ofisi'nden yapılan ilk açıklamada Johnson'un taciz iddialarından haberdar olunmadığı kaydedildi ancak Başbakan Johnson istifalardan saatler önce, Pincher hakkında üç sene önce böyle bir suçlamanın kendisine ulaştığını kabul etmişti. Johnson konu ile ilgili son açıklamasında bu kararından 'büyük pişmanlık' duyduğunu ifade etse de nafile olacaktı...
- ❑ İstifa süreci ile ilgili en çok tartışılan olaylardan biri uzun bir süre ülkenin gündeminde olan ve Johnson'ı güven oyuna da götüren parti skandalı idi. Güvenoyunu 148'e karşı 211 oy ile partisinin milletvekillerinin yarısına yakınının aleyhte olmasına rağmen alan Johnson, başkanlığını sürdürmüştü.
- ❑ Parti skandalını hatırlayacak olursak; başbakan kendi hükümetinin koyduğu sosyal etkinlik kurallarını çiğnediğinin ortaya çıkması sonrasında polis tarafından para cezasına çarptırılmış ve uzun süre reddettiği olayla ilgili kamuoyundan özür dilemişti.
- ❑ Bir diğer olay da 2021 Ekim ayında bir Avam Kamarası komitesi, Muhafazakar Parti vekili Owen Paterson için 30 gün Meclis oturumundan men kararı vermesine karşın Başbakan liderliğindeki parti üyeleri, men kararını durdurmak için oy vermesi ve dahası bu soruşturmanın nasıl yürütüldüğünü incelemek için bir komite kurması idi.
- ❑ Bunun yarattığı tepki sonrası Paterson istifa etti. Başbakan Johnson olayı ele alışı konusunda büyük yanlış yaptığını kabul ederken "arabayı çarptım" ifadesini kullandı.

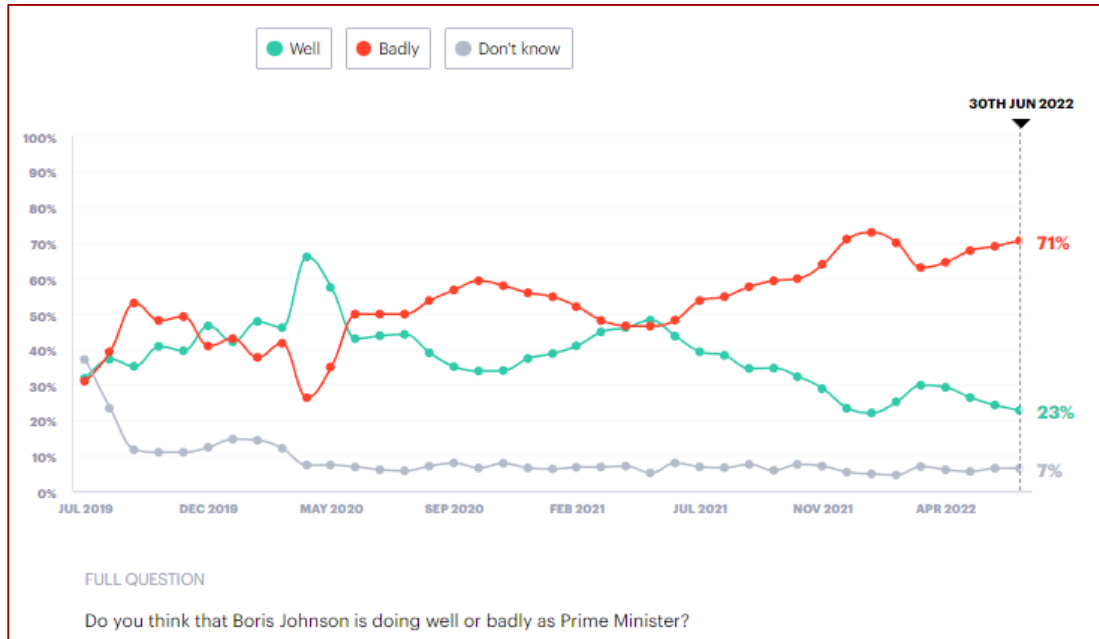
Boris Johnson İstifasının Perde Arkası

- ❑ Tüm bu olaylar, güven zedeleyici olarak görülürken, istifayı beraberinde getiren en önemli nedenin cost of living olarak tabir edilen hayat pahalılığı ve vergi artışı olduğu söylenebilir.
- ❑ Ancak bir de buz dağının görünmeyen kısmı var ki o da Rus oligarklarının Londra'daki devasa yatırımları ve Rusya yaptırımları sonrası emlakçıların fonları inceleme baskısı altında olduğu karmaşık anlaşmaları beraberinde getirmesi..
- ❑ Devasa emlak fonları hariç tutulursa genel ekonomik zeminin oluşumunda Boris Johnson'ın ekonomi yönetiminden kaynaklı sorunlardan ziyade pandeminin aşındırdığı tedarik zincirindeki daralma üstüne gelen Rusya-Ukrayna savaşının yarattığı benzin ve gıda fiyatlarındaki artış neden gösterilebilir.
- ❑ Ancak bu sorunları yönetme biçimindeki politikalardan benzindeki vergiyi litre başına 5 cent azaltmak gibi bir önlemin yetersiz kalması ile Nisan ayındaki vergi artırma kararının hayata geçmesi ile ülkede 34 bin sterlin üzeri kazanan kişilerin daha fazla vergi ödeyecek olmasının çalışanlar üzerindeki yükü arttırmış olması ülkede bir hükümeti devirmeye gidecek kadar tepki çekmiş benziyor...

Nadhim Zahawi & YouGov Anket Şirketi

- ❑ Aşağıdaki grafik YouGov isimli bir anket sitesine ait, Haziran sonu itibari ile « Boris Johnson'ın nasıl bir başbakan olduğuna düşünüyorsunuz?» sorusuna verilen «kötü» cevaplarının oranının yüzde 71 düzeyinde olduğu görülmekte..
- ❑ Söz konusu şirketin kurucuları arasında Nadhim Zahawi de bulunmakta. Johnson tarafından iki gün önce maliye bakanı görevine getirilen eski aşı ve eğitim bakanı; Rishi Sunak'ın istifasının ardından maliye bakanlığına atanmasının üzerinden 24 saat geçtikten sonra, Johnson'a istifa etme zamanının geldiğini söyleyenler arasına katıldı.
- ❑ 1967'de Irak'ta doğan Zahawi ve ailesi, Saddam Hüseyin 1979'da iktidara geldiğinde ülkeyi terk etmiş. Nadhim Zahawi, BBC'deki bir makalede yeni başbakanı belirlemek için yapılacak parti liderliği seçimlerindeki potansiyel 11 aday arasında bulunuyor.

Abenomics'in Babası Cinayete Kurban Gitti!

- ❑ Japonya eski Başbakanı Şinzo Abe seçim kampanyası için katıldığı etkinlikte konuşma yaparken uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti.
- ❑ 67 yaşındaki Abe, kentte Liberal Demokrat Parti adayının seçim kampanyasına destek için Nara'daki Yamato-Saidaiji İstasyonu karşısındaki açık hava etkinliğinde yaptığı konuşma sırasında göğsünden vurulmuştu.
- ❑ Abe, 2012-2020 döneminde 7 yıl 8 ay boyunca başbakanlık görevini yürüterek, ülkenin yakın tarihine damga vurmuştu.
- ❑ İki yıl önce sağlık gerekçelerini göstererek istifa eden Abe, hala iktidardaki Liberal Demokrat Parti'de (LDP) ve Japonya siyasetinde etkili bir isim olarak görülüyordu.
- ❑ Zaman zaman "aşırı sağ" olarak tanımlanan, "Nippon Kaigi" (Japon Konferansı) adıyla bilinen muhafazakar milliyetçi çizgideki kuruluşun üyelerinden Abe, Japonya'nın yakın tarihine, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki savaş suçlarına karşı "inkarcı" tutum takınan siyasi tezlerin destekçilerindendi.
- ❑ Abenomics olarak literatüre geçen ekonomi politikası ise Şinzo Abe'nin eseri olarak kabul edilir.
- ❑ Yıllarca ısrarcı bir biçimde daraltıcı ekonomi politikaları uygulanan ciddi kamu açıkları bulunan, kamu borç stokunda önemli artışlar yaşayan, faiz oranlarının neredeyse likidite tuzağı olarak nitelenebilecek bir düzeye inmiş üstelik de çok yaşlı bir nüfusa sahip Japonya'da Abe hükümeti hem genişlemeci maliye hem de genişlemeci para (QE) politikalarını bir arada yürüterek yeni bir Keynesyen akım başlatmış oldu ve bu akım Abenomics olarak tarihe geçti...

Euro/Dolar Paritesinde 20 Yıldır Görülmemiş Düşüş...

- ❑ Giderek daha da agresifleşen ABD merkez bankası Fed, küresel piyasalarda doların yükselmesine neden olurken, bir taraftan da son kırk yılın en yüksek enflasyonun arz kaynaklı olması nedeni ile salt para politikaları ile düşürülemeyeceğine, ayrıca da resesyon riskini bir arada barındırdığından stagflasyon riskine işaret ediyor.
- ❑ Rusya yaptırımlarından bağımlılığı nedeni ile en çok etkilenen Avrupa ise ABD'den sonra resesyon riskine ciddi biçimde girmiş bulunuyor. Euro'nun sürekli dolar karşısında değer kaybetmesi sonucu Aralık 2002'den bu yana ilk kez parite Cuma akşam itibari ile 1,02'lere düşmüş durumda

Yaptırımların Kazananı Kim?

- ❑ Bu durum Türkiye ekonomisini direkt olarak bakıldığında üç yönden ; dolar karşısında baskılanan kur, Avrupa'da ekonomik verilerin yavaşlamasının ticaret talebi yoluyla ihracat talebini riske sokması ve Euro/Dolar paritesi bakımından ihracat gelirlerinin parasal bazda ithalat giderlerine göre düşmesi anlamında etkilemektedir.
- ❑ Dolaylı etkiler olarak ise ülkeden sıcak para çıkışı ve yine yavaşlayan küresel talep sonucu doğrudan yatırımların yavaşlaması gösterilebilir.
- ❑ Enerji bağımlısı olmamız ve bu nedenle sürekli parasal olarak artan dış ticaret açığı da hesaba katıldığında cari denge için bütün ümitler turizm gelirlerine bağlanmış durumda...
- ❑ Enerji yaptırımlarının uzun vadede ülke ekonomileri açısından nasıl tolare edileceğini kestirmek o kadar da basit görünmezken, uzun vadede kaybedecek olan Rusya'nın kısa vadede tek kazanan olduğunu rubleye bakarak rahatlıkla söylemek mümkün.
- ❑ Ruble ile enerji satışı yapan ve ticaretinin durması nedeni ile iç talebi düşen ülkede döviz talebi dip yapmış olduğundan ruble değer kazanıyor.

Makro İhtiyati Mevzuat Bolluđu vs İhracatçı

- ❑ 2021 yılı sonundan itibaren Türkiye’de gerek yeni finansal enstrümanlar gerekse de kredi başta olmak üzere pek çok finansal ürüne ilişkin makro ihtiyati program çerçevesinde politikalar uygulanmakta. Bu politikaların literatüre girmiş tanımına baktığımızda ise «tamamlayıcı» nitelikte araçlar olduğunu görmekteyiz.
- ❑ Makro ihtiyati politikalar, oluşması muhtemel sistemik finansal risklerin sınırlandırılması/önlenmesi amacıyla uygulamaya konulan, geleneksel makroekonomik politikaları tamamlayıcı nitelikteki araçlar olarak tanımlanmakta. Bu politikaların temel amacı ekonomiye gelen iç ve dış şoklar karşısında temel finansal hizmetlerin kesintisiz sürmesini sağlamak ve bu şokların reel ekonomi üzerindeki etkilerini sınırlamaktır[1].
- ❑ Savaşın da çıkması ile beraber hareketlenen ekonomik dalgalanmalar eşliğinde bugüne değin pek çok yeni karar alındı ancak bu kararların uygulamaya koyulması hem ekonomideki kesimlerin çeşitliliği, birbirinden farklı yapıları hem de bu kararlara muhatap kurumların alt yapı sorunları nedeni ile kolay değil ve bu nedenle olacak ki her bir kararın ardından çeşitli mevzuat güncellemeleri eşliğinde hayata geçirilmek zorunda kalınıyor.
- ❑ Peki bu değişiklikler ekonominin karşılıklı iki dinamiği finans ve reel kesimi nasıl etkiliyor dersek? Çoğumuzun cevabı yoğun mesailer eşliğinde anlamaya ve uyum sağlamaya çalışma hatta bugünlerde sık duyduğumuz üzere ihracatçı kesimde olduğu gibi hayal kırıklıkları olacaktır...

İhracatçı Neden Mutsuz?

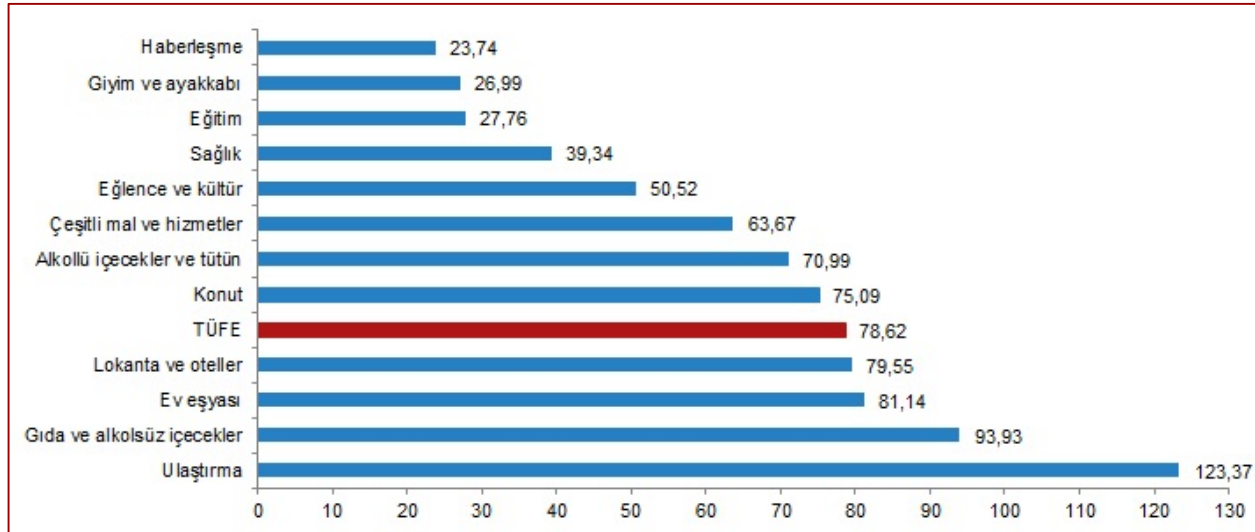
- ❑ Bu sorunun cevabını bu aralar çok fazla okumakta ya da dinlemekteyiz. İlk etapta TCMB Reeskont kredilerinde toplamda yüzde 70 düzeyinde döviz kazancından bir ay süreyle feragat etmek ve özellikle ara malı ithalatçısı kesimlerde döviz ulaşmanın giderek zor ve daha maliyetli olduğu endişeleri ile gündeme gelen mutsuzluk ifadeleri son olarak BDDK'nın şirketlerin TL kredi kullanımını nakdi yabancı para pozisyonuna göre düzenleyen kararı ile perçinlenmiş oldu.
- ❑ Genel olarak sanayici ve ihracatçılar, devlet kurumlarında iş dünyasından bağımsız olarak alınan kararların iş hayatına uymadığını ve her kurumun kendi penceresinden aldıkları kararın günlük işleyişi zora soktuğu konusunda hem fikirler.
- ❑ Virtus Steel Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Öztürk, bir TV programında Merkez Bankası tarafından alınan kararların piyasada sert etkilere yol açtığını ifade etti ve sözlerine "Merkez Bankası yönetimini, kararını tekrar gözden geçirmeye davet ediyorum. İhracat şu anda Türkiye'nin birinci hedefi olmalı. Hepimiz gerçekten canla başla çalışıyoruz; ama şirketlerin de canı var ve şirketler artık yorulmaya başladı. İş yapmak gerçekten zorlaşmaya başladı.
- ❑ «Dünyada da taleple ilgili ciddi bir daralma görülürken, bizim rekabet ettiğimiz piyasalarda şartlar zaten yeterince zor. Biz son derece hızlı, aktif olmamız gereken bir dönemdeyiz. Türkiye'de finansman problemi var; ama Merkez Bankası'nın aldığı karar bu problemi çözmeye yönelik bir karar değil. Tam tersi problemi dehşet hale getiren, yersiz bir karar.» ifadelerini ekledi.

İhracatçı Neden Mutsuz?

- ❑ TİM Yönetim Kurulu Üyesi Birol Celep ise «Asgari ücrete yapılan zam, faiz ve girdi maliyetleri gibi birçok konunun üst üste koyulduğunda birçok sorunun söz konusu olduğuna değindi ve "Bizim şu andaki reel bilançolarımızı YMM kanallarıyla veya bağımsız denetim kurumlarıyla onaylatarak ulaştırıp krediye ulaşacağımız ifade ediliyor. Ancak onlar da gümrük çıkışlarının bizim kontrolümüzde olacak bir zaman trendinde olmadığından bekleme dönemine girdi. Burada küçük bir çalkantı yaşıyoruz. Bunu hep birlikte aşmamız lazım. Bu geçiş malum bankaların TL kredilerini yüzde 40'ların üzerine taşınması serbest piyasadaki diğer bankaların yüzde 15'e varan dövize faiz ifadeleri hoş değil. Hepsini çözeceğimize inanıyorum" değerlendirmesinde bulundu.
- ❑ Güney Anadolu İhracatçı Birlikleri Koordinatör Başkanı Fikret Kileci Bloomberg HT'ye yaptığı değerlendirmesinde "Şu an lojistik, hammadde problemlerinden daha önemli olan finansman sıkıntımız. Eximbank en masum olan taraf. TCMB'nin kaynağı reeskont tarafından açması gerekli. Bayramdan sonra acil çözümler bulamazsak çok büyük sıkıntı olabilir." şeklinde konuştu.
- ❑ Haftanın son mevzuat düzenlemesi BDDK'dan geldi; şirketlerin TL kredi kullanımını nakdi yabancı para pozisyonuna göre düzenleyen kararına dair kolaylaştırıcı bazı düzenlemelere gitti. Yeni düzenlemeye göre, bağımsız denetime tabi işletmeler için Yeminli Mali Müşavirlerin de sürece dahil edilmesine karar verildi.
- ❑ Doğrudan Borçlanma Sistemi, Kurumsal Kredi Kartları ve tedarik finansmanı, TL kredi sınırlaması dışında bırakıldı. Leasing ve Faktoring işlemleri ise kredi sınırlamasına dahil edildi.
- ❑ Şirketlerin yurtdışı bağlı ortaklık ve iştirakleri hesaplamaadan muaf tutuldu. Şirket kredileri için belge tevdi etme süresi 3'er aylık takvim dönemleri olarak belirlendi. Yanlış ya da yanıltıcı beyanda bulunan işletmeler için nakdi kredilere %500 risk ağırlığı uygulanması karara bağlandı.

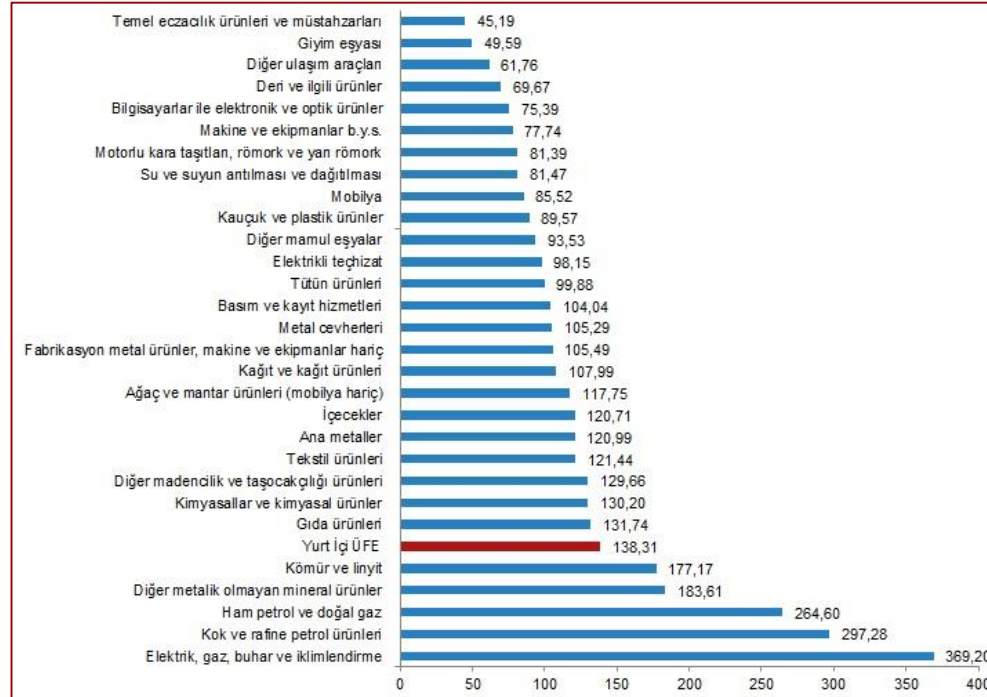
Tüketici Fiyat Endeksi, Haziran 2022

- ❑ TÜFE'de (2003=100) 2022 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %4,95, bir önceki yılın Aralık ayına göre %42,35, bir önceki yılın aynı ayına göre %78,62 ve on iki aylık ortalamalara göre %44,54 artış gerçekleşti.
- ❑ Yıllık en düşük artış %23,74 ile haberleşme ana grubunda gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın düşük olduğu diğer ana gruplar sırasıyla %26,99 ile giyim ve ayakkabı, %27,76 ile eğitim ve %39,34 ile sağlık oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın yüksek olduğu ana gruplar ise sırasıyla, %123,37 ile ulaştırma, %93,93 ile gıda ve alkolsüz içecekler, %81,14 ile ev eşyası oldu.

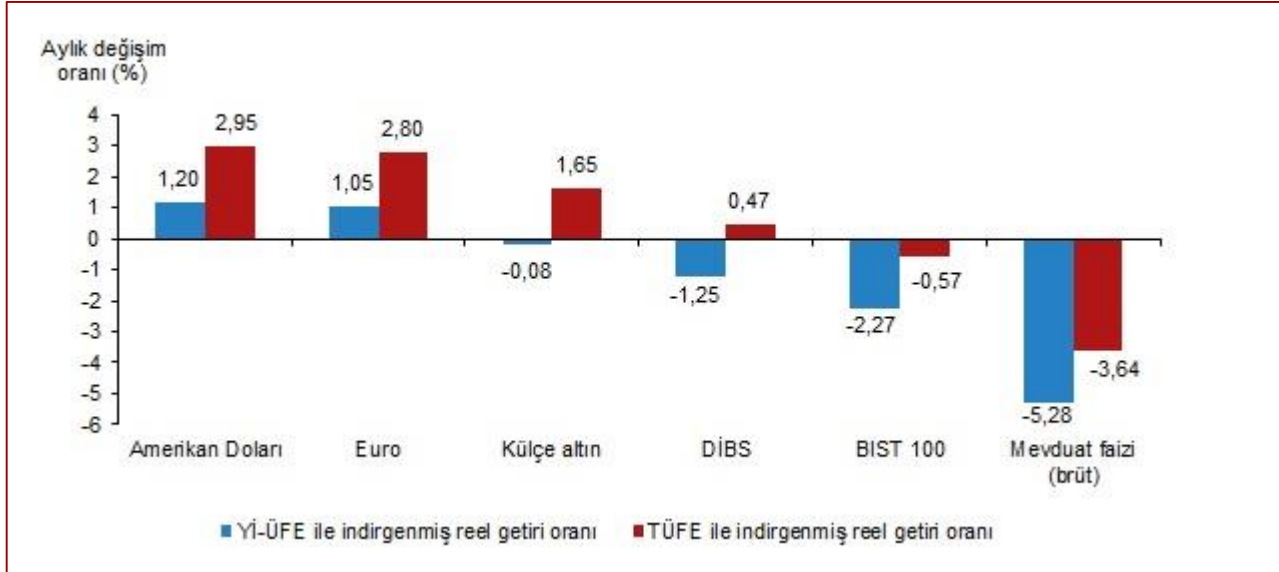
Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Haziran 2022

- ❑ Yi-ÜFE (2003=100) 2022 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %6,77, bir önceki yılın Aralık ayına göre %61,68, bir önceki yılın aynı ayına göre %138,31 ve on iki aylık ortalamalara göre %88,77 artış gösterdi.
- ❑ Yıllık en düşük artış; %45,19 ile temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları, %49,59 ile giyim eşyası, %61,76 ile diğer ulaşım araçları alt sektörlerinde gerçekleşti. Buna karşılık elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %369,20, kok ve rafine petrol ürünleri %297,28, ham petrol ve doğal gaz %264,60 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

Finansal Yatırım Araçlarının Reel Getiri Oranları, Haziran 2022

- Aylık en yüksek reel getiri, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirildiğinde %1,20, tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirildiğinde ise %2,95 oranında Amerikan Dolarında gerçekleşti.
- Yİ-ÜFE ile indirildiğinde; yatırım araçlarından Euro %1,05 oranında reel getiri sağlarken, külçe altın %0,08, Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) %1,25, BIST 100 endeksi %2,27 ve mevduat faizi (brüt) %5,28 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi. TÜFE ile indirildiğinde Euro %2,80, külçe altın %1,65 ve DİBS %0,47 oranında yatırımcısına reel getiri sağlarken, BIST 100 endeksi %0,57 ve mevduat faizi (brüt) %3,64 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi.

Dış Ticaret Endeksleri, Mayıs 2022

- ❑ İhracat birim değer endeksi Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %11,6 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %10,6, ham maddelerde (yakıt hariç) %14,4, yakıtlarda %87,5 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %8,3 arttı
- ❑ İhracat miktar endeksi Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %3,3 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %0,3, ham maddelerde (yakıt hariç) %8,2, yakıtlarda %0,5 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %4,2 arttı.
- ❑ İthalat birim değer endeksi Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %34,3 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %26,7, ham maddelerde (yakıt hariç) %33,8, yakıtlarda %142,9 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %10,7 arttı.
- ❑ İthalat miktar endeksi Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %6,8 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %55,9, ham maddelerde (yakıt hariç) %4,1 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %5,7 artarken, yakıtlarda %7,6 azaldı.

Dış ticaret hadleri, Mayıs 2022

